

NOTA SOBRE CARÀBIDS (COLEOPTERA) DE CATALUNYA. 1ª NOTA

J. Vives & E. Vives

ABSTRACT

Note about Carabidae (Coleoptera) of Catalonia. Note 1. Records are given of several species of coleoptera of the Carabidae family, collected in Catalonia, which are considered of interest by the authors both because it is the first time that they have been collected in the Principat and because their captures are always rare or sporadic in catalan territory.

Key words: Carabidae; faunistics; Catalonia.

Recepció: 30 I 1994; Acceptació: 23 V 1994; ISSN: 1134-7783

J. Vives & E. Vives. Museu de Zoologia. Apartat de correus 593. 08080 Barcelona.

RESUM

Es relacionen diverses espècies de coleòpters de la família Carabidae, capturats a Catalunya, que els autors consideren de cert interès, tant per ser la primera vegada que es capturen al Principat com perquè les seves captures són sempre rares o esporàdiques en territori català.

INTRODUCCIÓ

Aquesta breu aportació al coneixement dels coleòpters caràbids de Catalunya, pretén ésser una primera nota a la qual seguiran d'altres, per actualitzar les dades del que sabem sobre aquest grup, al nostre país.

Pel motiu d'estar redactant una «LLISTA ACTUALITZADA DELS CARÀBIDS DE CATALUNYA I BALEARNS», hem tingut la sort que molts amics i col·legues ens han proporcionat dades importants i, fins i tot, ens han volgut cedir el material recol·lectat per ells mateixos, per tal de poder estudiar-lo còmodament

i en profunditat. D'entre aquest important volum de dades que hem anat acumulant avancem aquí una relació de deu espècies destacades pel seu interès.

Leistus ferrugineus (Linnaeus, 1758) (fig. 1, 3-4)

Espècie d'àmplia distribució europea (LINDROTH, 1985) que mai no havia estat localitzada a la península Ibèrica. Recentment capturada al Pirineu català, en una petita colònia estable.

Habitant típic dels boscos caducifolis centreuropeus, molt probablement apareixerà en altres localitats pirinenques.

Localitzacions:

Isil, Pallars Sobirà; 15 VIII 1989, 10 VIII 1990, 9 VIII 1992; J. Vives jr. leg.

Nomius pygmaeus (Dejean, 1831)

Psydrini molt comú a l'Amèrica del Nord, on a vegades ocasiona problemes per la seva abundància, ja que vola a la llum de les cases i molesta per la seva sentor repulsiva. Ha estat citada de la península Ibèrica recentment per ORTUÑO (1993) procedent de la sierra de Gredos (província d'Àvila).

Aclimatada àmpliament a l'Europa mediterrània (JEANNEL, 1941-42), però sempre en forma de petites colònies, amb captures molt ocasionals.

Localitzacions:

Sant Salvador de Guardiola, Bages; 15 VIII 1992; A. Viñolas leg.; J. & E. Vives coll.

Europhilus thoreyi (Dejean, 1828)

Conegut de varies localitats ibèriques (JEANNE, 1965-1980), és el primer cop que es captura a Catalunya. De costums ripícoles, generalment viu sota els detritus dels ribatges tranquils, on pot formar colònies.

Aquesta espècie ja fou citada per nosaltres (VIVES & VIVES, 1978) procedent d'algunes llacunes manxegues. Viu a gran part d'Europa i d'Àsia (BANGSHOLT, 1983).

Localitzacions:

Seròs, Segrià; 2 I 1983; T. Yélamos leg.

Delta del riu Ebre, Montsià; 24 VII 1984; R. Orozco leg.; J. & E. Vives coll.

Cardiomeria genei Bassi, 1834 (fig. 2, 5-8)

Endèmic de la mediterrània occidental, sempre molt rar i esporàdic, conegut d'Itàlia, França, Algèria, Marroc i llevant ibèric. A Catalunya només en captures molt ocasionals.

Element propi del medi ripícola que ha sofert una gran rarefacció amb la progressiva contaminació dels nostres rierols catalans, on viu preferentment sota els llots secs i entre la tosca de les cascades.

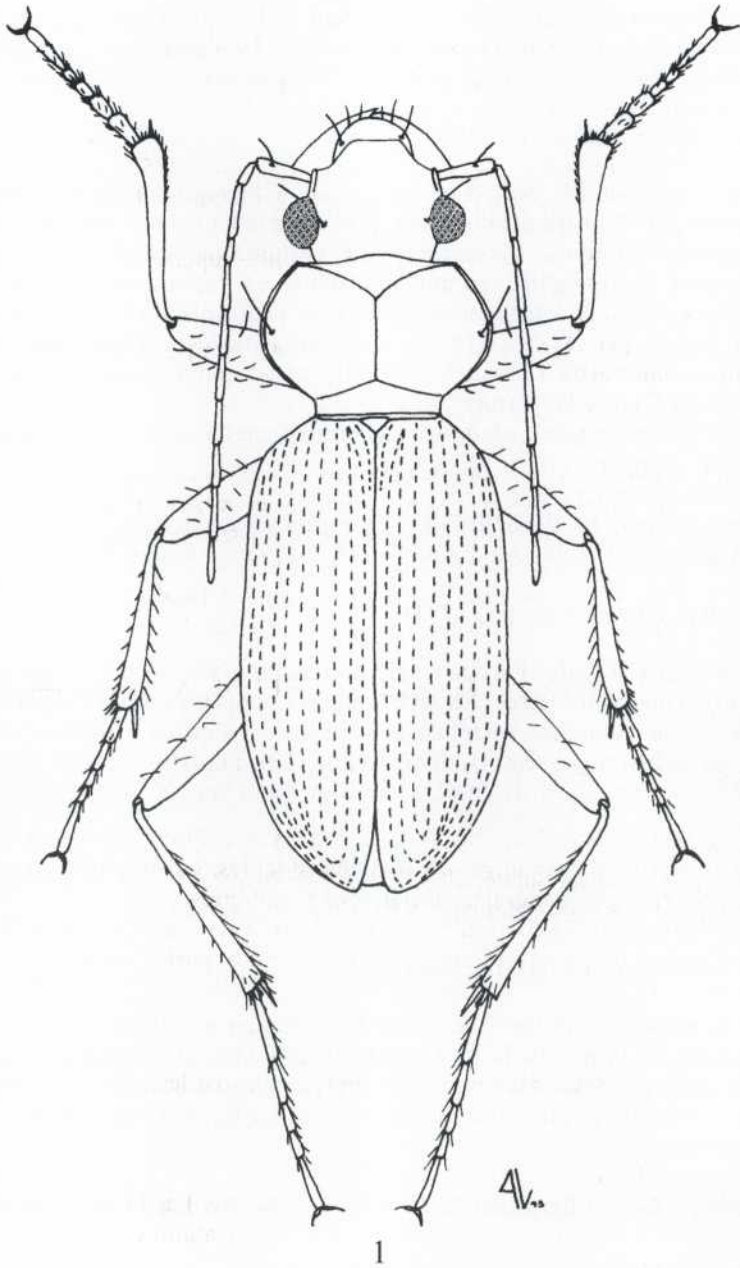

Figura 1. *Leistus ferrugineus* (Linnaeus, 1788). Aspecte general d'un mascle d'Isil, Pallars Sobirà.

Localitzacions:

Rellinars, Vallès Occidental; 16 IV 1979; E. Vives leg.

Alfara, Baix Ebre; 30 III 1988; X. Vázquez leg.; J. & E. Vives coll.

Atranus collaris (Ménétriés, 1848)

Únic representant dels Anchonoderinae a la regió paleàrtica, distribuït àmpliament per l'Europa mediterrània, però sempre en poblacions molt puntuals i d'aparició esporàdica. L'espècie és de costums paludícoles i de biologia pràcticament desconeguda, ja que únicament es captura després de fortes inundacions entre els detritus acumulats. A la península Ibèrica fou citada per primera vegada per MATEU (1956), i provenia de les captures del que fou entomòleg amic nostre Conrad Villarrubia, en les inundacions del riu Ter de 1955, a Sant Quirze de Besora.

Avui podem ampliar amb dues citacions catalanes més, la presència d'aquesta espècie tan singular.

Localitzacions:

Orís, Osona; 16 VIII 1955; C. Villarrúbia leg.; J. & E. Vives coll.

La gola del Fluvià; Alt Empordà; 10 I 1993; J. Muñoz leg.

Chlaeniellus tristis (Schaller, 1783)

Estès gairebé pertot Europa i Àsia occidental (TRAUTNER & GEIGENMÜLLER, 1987), arriba també al Marroc; les seves captures sempre són rares i esporàdiques. Es coneixia de Catalunya solament per citació del Prat de Llobregat (MATEU, 1947), on actualment sembla desaparegut. Les actuals captures han estat realitzades amb trapes de llum, sempre en llocs més o menys pròxims als aiguamolls.

Localitzacions:

Alòs d'Isil, Pallars Sobirà; 20 VIII 1985; S. Berrocal leg.; J. & E. Vives coll.

Delta del riu Ebre, Montsià; VIII 1984; R. Orozco leg.

Epomis circumscriptus (Duftschmid, 1812)

D'aquesta espècie, se'n coneixen molt poques citacions catalanes, i era desconeguda de la província de Girona. Té una biologia pròxima a l'espècie anterior, tot i que necessita les masses d'aigua més constants i netes. La seva àrea de distribució és molt gran, ja que viu per tot Euràsia i gran part d'Àfrica (TURIN, 1981).

Localitzacions:

Garriguella, Alt Empordà; 25 VIII 1993; J. Muñoz leg.; J. & E. Vives coll.

Pseudomasoreus canigoulensis (Fairmaire, 1854)

Aquest particular Cymindini pertany a un gènere amb molt pocs representants paleàrtics, ja que la majoria d'espècies són africanes. A la mediterrània occidental

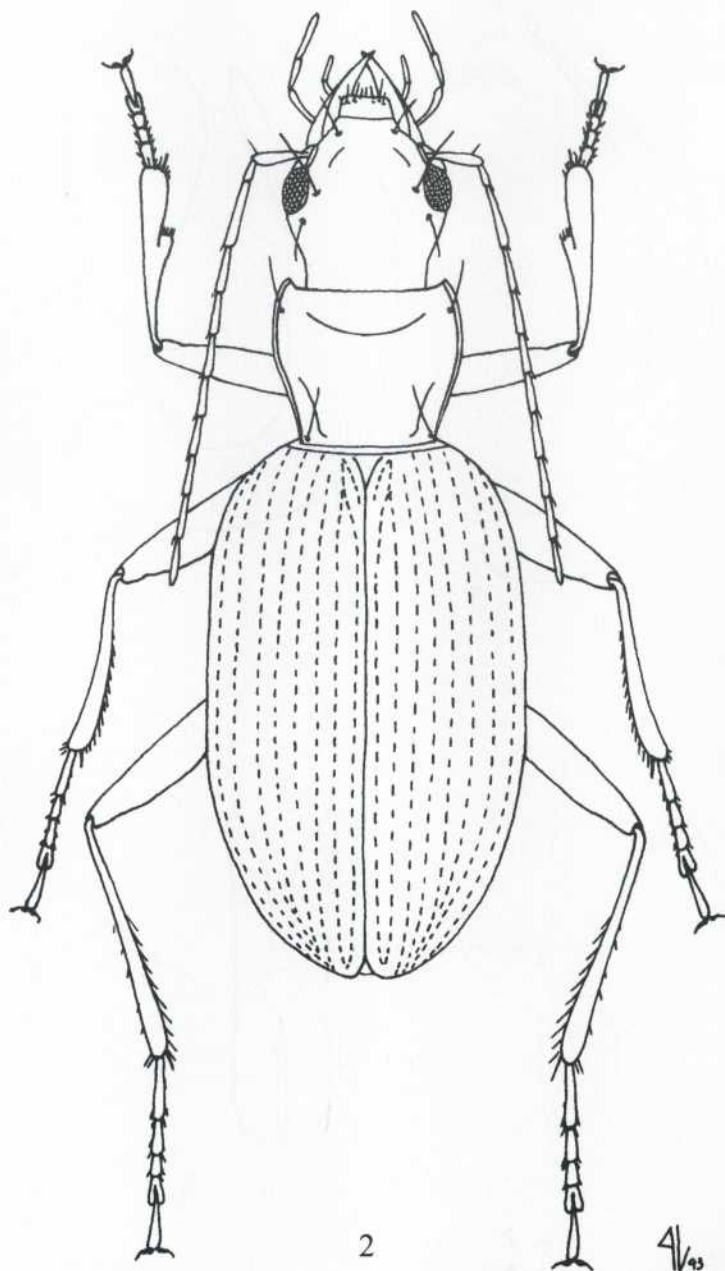
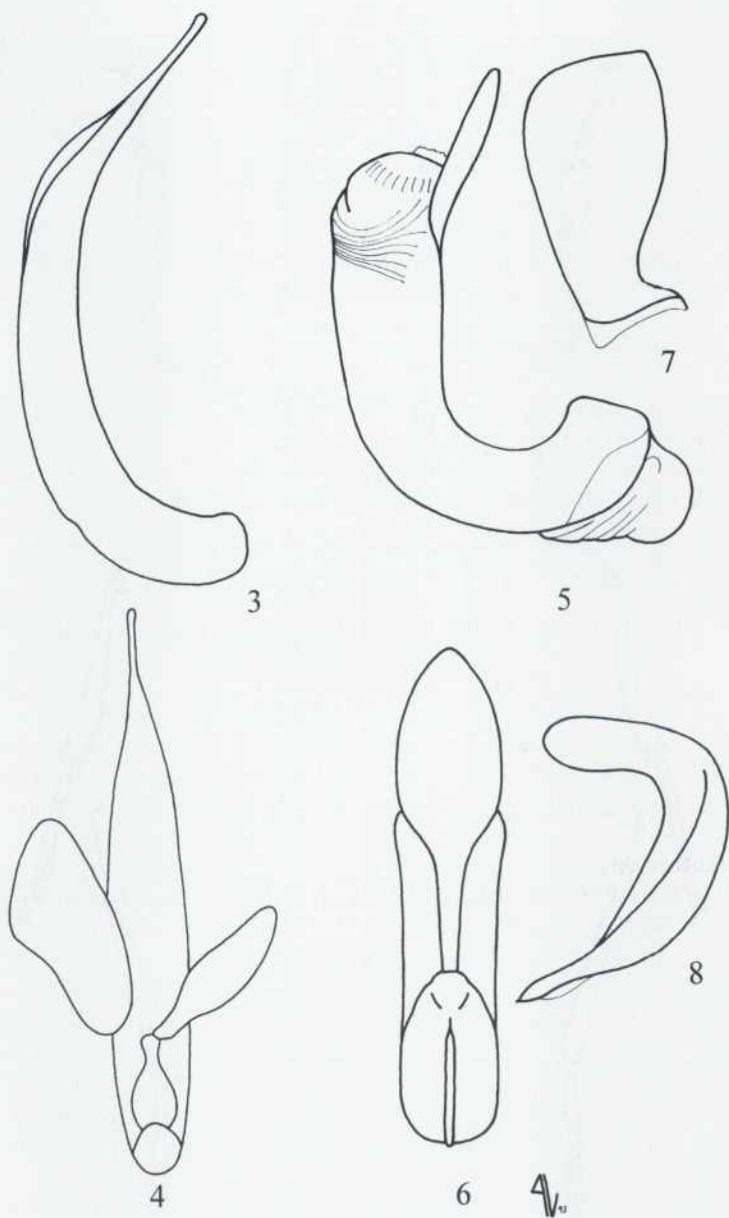

Figura 6. *Cardiomera genei* Bassi, 1834. Aspecte general d'un mascle de Rellinars, Vallès Occidental.

Figures 3-8. *Cardiomera genei* Bassi, 1834. Òrgan copulador masculí: **3.** Aspecte lateral de l'eedeagus sense els paràmers; **4.** Visió inferior de l'eedeagus amb els paràmers. *Leistus ferrugineus* (Linnaeus, 1788). Òrgan copulador masculí: **5.** Aspecte general de l'eedeagus; **6.** Eedeagus en visió inferior per destacar la làmina apical; **7.** Paràmer dret; **8.** Paràmer esquerre.

n'és l'única espècie coneguda, però sempre rara i esporàdica. Es coneix de diverses localitats ibèriques (JEANNE & ZABALLOS, 1986), sempre de forma puntual, la qual cosa fa pensar que la seva particular biologia és molt poc coneguda. Nosaltres l'hem capturat sempre dins les pinedes xeròfiles de *Pinus halepensis*, on probablement mena una activitat corticícola i crepuscular. La majoria de les captures són fetes sempre a la llum.

Localitzacions:

Matadepera, Vallès Occidental; 23 VII 1986; J. & E. Vives leg.

Montagut-Valldossera, Alt Camp; 8 IX 1982; F. Bajet leg.; J. & E. Vives coll.

Polystichus connexus (Fourcroy, 1785)

Espècie d'àmplia dispersió. A Europa es troba principalment a la regió més meridional, si bé progressa tímidament fins a les regions més septentrionals, arriba a la Sibèria. A la península Ibèrica es troba una mica per tot arreu (VIVES & VIVES, 1978), sempre en zones d'aiguamolls. A Catalunya és la primera vegada que es captura i sembla que no deu ésser una espècie gaire rara.

Localitzacions:

Seròs, Segrià; 2 I 1983; T. Yélamos leg.

Delta del riu Ebre; Baix Ebre; 10 VII 1988; R. Orozco leg.; J. & E. Vives coll.

Zuphium olens (Rossi, 1790)

Paludícola com l'espècie anterior amb la qual sol conviure moltes vegades. Citada de Catalunya per MATEU (1947) i fins recentment no havia tornat a ésser localitzat. Freqüentment es captura a la llum a primeres hores del capvespre.

Localitzacions:

Delta del riu Ebre, Montsià; 24 VII 1984; R. Orozco leg.; J. & E. Vives coll.

Sant Pere Pescador, Alt Empordà; 29 V 1992; J. Muñoz leg.

CONCLUSIONS

Si bé la fauna dels coleòpters de Catalunya ha estat estudiada i catalogada d'antic (CUNI I MARTORELL, 1876), la recerca constant amb mètodes de recol·lecció més sofisticats i complets, ens demostra que encara tenim un coneixement bastant parcial per poder fer una anàlisi significativa.

De segur que aprofundint aquestes recol·leccions selectives i recolzades en un millor coneixement de la biologia de cada espècie, podrem localitzar algunes espècies d'àmplia dispersió ibèrica o europea, encara no conegudes del Principat. Especialment les altes valls pirinenques i els boscos caducifolis del nord de Catalunya poden proporcionar-nos encara algunes noves aportacions faunístiques d'origen centreuropeu, mentre que les comarques lleidatanes

seques, així com la vall del riu Ebre, podran, probablement, proporcionar-nos elements faunístics ibèrics d'origen estepari i xeròfil.

AGRAÏMENTS

Per acabar volem agrair l'amable col·laboració de tots aquells amics entomòlegs que han volgut confiar-nos llurs captures i molt especialment al bon amic i entomòleg Amador Viñolas que ha tingut l'amabilitat de fer els dibuixos que acompanyen aquesta nota.

REFERÈNCIES

- BANGSHOLT, F., 1983. Distribució i biologia dels Cicindèlids i Caràbids a Dinamarca, des de 1930 fins a 1981. *Dans Faunistik Bibliotek*, 4: 1-271. *Scandinavian Science Press Ltd., Copenhagen*. (En danés)
- CUNÍ I MARTORELL, M., 1876. *Catálogo metódico y razonado de los Coleópteros observados en Cataluña*. Barcelona: 1-360.
- JEANNE, C., 1965-1980. Carabiques de la Péninsule Ibérique. *But. Soc. Linn. de Bordeaux*: 2ª nota, p. 1; 4ª nota, p. 24; 8ª nota, p. 5-6; 13ª nota, p. 38.
- JEANNE, C. & ZABALLOS, J. P., 1986. Catalogue des Coleoptères Carabiques de la Péninsule Ibérique. *Suppl. Bull. Soc. Linn. de Bordeaux*: 1-186.
- JEANNEL, R., 1941-1942. *Faune de France. Coleoptères Carabiques*, 39-40: 1-1173. Paul Lechevalier Edit. Paris.
- LINDROTH, C. H., 1985-1986. The Carabidae (Coleoptera) of Fenoscandia and Denmark. *Fauna Entomologica Scandinavica*, 15(1-2): 1-497. *Scandinavian Science Press Ltd., Leiden, Copenhagen*.
- MATEU, J., 1947. Los Carábidos de la Delta del río Llobregat. *Graellsia*, 4: 1-19.
- 1956. *Atranus collaris* (Ménétriés), (Col. Carabidae). Género y especie nueva para la fauna española y observaciones sobre carábidos ibéricos. *Eos*, 32(1-4): 135-140.
- ORTUÑO, V. M., 1993. Primera cita de *Nomius pygmaeus* (Dejean, 1831) para la Península Ibérica y descripción de la genitalia femenina (Coleoptera, Psydridae). *Nouv. Rev. Ent. (N.S.)*, 10(1): 59-63.
- TRANTNER, J. & GEIGENMÜLLER, K., 1987. *Tiger beetles and Ground beetles. Illustrated key to the Cicindelidae and Carabidae of Europa*: 1-488. Druckere and Bookbinding Edit.
- TURIN, H., 1981. Provisional checklist of the European ground-beetles (Coleoptera: Carabidae & Cicindelidae). *Mon. Nederl. Entom. Veren.*, 9: 5-249.
- VIVES, J. & VIVES, E., 1978. Carábidos nuevos o interesantes para la Península Ibérica. *Misc. Zool.*, 4(2): 165-176.